

استان گلستان و مسائل آن

جلد اول

در ارتباط با رسوبات لسی و مطالعات خاکشناسی و ارزیابی آنها
در سطح استان همراه با چگونگی سابقه تاریخی آن

تالیف

دکتر عباس - عباسی اهل

استاد کهن دانشگاه

۱۳۹۶

فصل اول: خصوصیات رسوب‌شناسی استان گلستان..... ۱

۱-۱-۱- رسوبات لسی در منطقه..... ۱

۱-۱-۱-۱- لس‌های موجود بر روی دامنه‌های شمالی البرز..... ۱

۱-۱-۱-۲- لسه‌های موجود بر روی دشت‌های دامنه‌ای مینو دشت..... ۲

۱-۱-۱-۳- لس‌های موجود بر روی ارتفاعات شمال شرقی استان..... ۳

۱-۱-۱-۴- لس‌های موجود در منطقه تپه ماهوری شمال شرقی استان..... ۳

۱-۱-۱-۵- آبرفت‌های اواخر دوران چهارم زمین‌شناسی..... ۴

۱-۱-۱-۶- تشکیلات دلیلی، ماسه بادی و دریاچه‌ای و طبقات غیر قابل نفوذ..... ۴

۱-۱-۱-۷- سوابق باستان‌شناسی در سواحل دریاچه خزر..... ۵

فصل دوم: لس چیست و منشأ آن کدام است..... ۷

۲-۱- خصوصیات عمومی مواد لسی..... ۹

۲-۲- چگونگی توزیع و پراکندگی لس‌ها و شبه لس‌ها در سطح جهان..... ۱۰

۲-۳- تحقیقات انجام شده پیرامون لس‌ها و شبه لس‌ها در ایران..... ۱۰

۲-۴- بررسی فسیل‌شناسی..... ۱۴

فصل سوم: ترکیب کانیهای رسی در مواد لسی و تغییرات آن نسبت به شرایط جوی در استان گلستان..... ۱۷

۳-۱- مقدمه..... ۱۷

۳-۲- موقعیت..... ۲۰

۳-۳- مواد و روش..... ۲۲

۳-۳-۱- مواد مورد مطالعه..... ۲۲

۲۲	۳-۳-۲ روش کار
۲۲	۳-۴ بحث و نتیجه گیری
۲۲	۳-۴-۱ انواع کانی های رسی غالب
۲۳	۳-۴-۲ بررسی علل نوسانات کمی کانی های رسی
۲۴	۳-۴-۳ نتیجه گیری
۳۰	منابع و مآخذ

فصل چهارم. بررسی ویژگی های فیزیکی و شیمیایی و چگونگی خاستگاه رسوبات لسی

۳۱	در منطقه گرگان و دشت
۳۱	۴-۱ مقدمه
۳۲	۴-۲ خاستگاه رسوبات لسی و چگونگی تشکیل آنها
۳۳	۴-۳ چگونگی شرایط جوی و تشکیل رسوبات لسی در اروپا
۳۵	۴-۵ چگونگی ترکیب فیزیکی و شیمیایی رسوبات لسی و تغییرات آن
۳۶	۴-۶ بررسی های فسیل شناسی
۳۷	۴-۷ نوع مواد و بررسی های انجام شده
۳۷	۴-۷-۱ منطقه مورد بررسی
۳۸	۴-۷-۲ بازدیدهای صحرائی
۳۹	۴-۸ نتایج حاصله
۳۹	۴-۸-۱ نتایج حاصله از بررسی مواد لسی در منطقه گرگان و دشت
۴۵	۴-۸-۲ مقایسه نتایج حاصله با بررسی های انجام شده در خوزستان
۴۹	۴-۹ نتیجه گیری
۵۱	منابع و مآخذ

فصل پنجم: گاه شناسی تغییرات شرایط جوی عصر هولوسن در شمال خاوری ایران

۵۳	۵-۱ مقدمه
----	-----------

- ۵-۲- مواد و روش ۵۷
- ۵-۳- بررسی شواهد رسوبگذاری ۵۸
- ۵-۳-۱- پیمایش اول ۵۸
- ۵-۳-۲- پیمایش دوم ۶۱
- ۵-۴- بررسی شواهد خاکشناسی ۶۲
- ۵-۴-۱- بررسی پروفیل آق امام ۶۲
- ۵-۵- نتیجه حاصله از سن یابی به روش C^{14} بر روی مواد هوموسی ۶۴
- ۵-۶- پروسه‌های خاکشناسی در منطقه گرگان و دشت در عصر هولوسن ۶۷

فصل ششم: بازسازی ردیفهای لس - پالئوسل متعلق به عصر یخبندان تحتانی در سواحل

- جنوب شرقی دریای خزر با مقایسه با دره رودخانه راین ۷۱
- ۶-۱- مقدمه ۷۱
- ۶-۲- عصر یخبندان ریس (۱۱۰۰۰-۲۸۰۰۰ هزار سال قبل) ۷۳
- ۶-۳- عصر بین یخبندان هولشتاین (۲۸۷۰۰-۵۱۰۰۰ هزار سال قبل) ۷۳
- ۶-۴- عصر یخبندان میندل (۵۱۳۰۰-۶۹۰۰۰ هزار سال قبل) ۷۴
- ۶-۵- عصر یخبندان گونس (۹۸۰۰-۶۹۰۰۰ هزار سال قبل) ۷۴
- ۶-۶- عصر یخبندان ریس ۷۴
- ۶-۷- رابطه نوع خاکهای تشکیل شده در مقطع صدا و سیمای تغییرات شرایط جوی در منطقه و مسئله طوفان نوح ۷۸

فصل هفتم: شناسائی، طبقه‌بندی و سنیابی طبیعی کهن خاک‌های مقطع قبان در استان

- گلستان با هدف آشنائی با شرایط جوی منطقه در عصر چهارم زمین‌شناسی ۸۳
- ۷-۱- مقدمه ۸۳
- ۷-۲- کوارترنری ۸۴
- ۷-۳- عوامل موثر در تشکیل دوران یخبندان ۸۷

- ۷-۴-۱- کهن خاک‌های یا پالئوسول‌ها ۸۹
- ۷-۴-۲- خاک‌های مدرن ۹۰
- ۷-۴-۳- ژئوسول‌ها ۹۰
- ۷-۴-۴- سنگ‌های مادری ۹۰
- ۷-۵- چگونگی تشکیل لایه‌های لسی و کهن خاک‌ها ۹۱
- ۷-۶- چگونگی لایه‌بندی لس‌ها و پالئوسول‌ها در سیکل‌های آب و هوایی عصر یخبندان ۹۳
- ۷-۷- پروسه‌های پدوژنتیکی بر روی خاک‌های عصر یخبندان ۹۳
- ۷-۷-۱- رویدادهای پدوژنتیکی اولیه ۹۴
- ۷-۷-۲- رویدادهای پدوژنتیکی در مرحله کلیماکس ۹۴
- ۷-۷-۳- رویدادهای پدوژنتیکی در دوره یخبندان بعدی ۹۴
- ۷-۷-۴- رویدادهای پدوژنتیکی در دوره یخبندان بعدی ۹۵
- ۷-۸- مواد و روش مطالعه ۹۵
- ۷-۸-۱- موقعیت جغرافیائی و شرایط جوی منطقه مورد مطالعه ۹۵
- ۷-۹- خصوصیات رسوب‌شناسی ۹۶
- ۷-۱۰- رسوبات لسی ۹۷
- ۷-۱۰-۱- لس‌های موجود بر روی دامنه‌های شمالی البرز ۹۷
- ۷-۱۰-۲- لس‌های موجود بر روی دشت‌های دامنه‌ای مینو دشت ۹۷
- ۷-۱۰-۳- لس‌های موجود بر روی ارتفاعات شمال شرقی استان ۹۸
- ۷-۱۰-۴- لس‌های موجود در منطقه تپه ماهوری شمال شرق استان ۹۸
- ۷-۱۱- آبرفت‌های اواخر دوران چهارم ۹۹
- ۷-۱۱-۱- تشکیلات سیل‌تی و ماسه بادی و دریاچه‌ای و طبقات غیرقابل نفوذ ۱۰۰
- ۷-۱۱-۲- روش مطالعه ۱۰۱
- ۷-۱۲- بحث و نتیجه‌گیری ۱۰۲
- ۷-۱۲-۱- چگونگی تشکیل رگه‌های سنگی (استون لاین) در نیمرخ‌ها ۱۰۲
- ۷-۱۲-۲- بررسی ترکیب کانی‌های رسی ۱۰۳
- ۷-۱۲-۳- طبقه‌بندی نیمرخ‌های مورد مطالعه ۱۰۶

منابع مورد استفاده ۱۱۷

فصل هشتم: طرح مطالعه پوشش گیاهی مراتع آجی سو ۱۱۹

۸-۱- مقدمه‌ای بر سابقه ارزیابی و طبقه‌بندی اراضی ۱۱۹

۸-۲- اهداف اساسی طرح ۱۲۱

۸-۳- مطالعات انجام شده ۱۲۲

۸-۳-۱- گردآوری اطلاعات ۱۲۳

۸-۳-۲- تهیه نقشه پایه ۱۲۳

۸-۳-۳- مطالعات صحرایی ۱۲۴

۸-۳-۴- تهیه عشه‌های نهائی و کنترل صحرایی ۱۲۷

۸-۴- وضعیت عمومی منطقه ۱۲۷

۸-۴-۱- موقعیت جغرافیائی در محدوده مورفولوژیکی منطقه ۱۲۷

۸-۵- چند مقطع شمالی جنوبی از حد شرقی تا حد غربی رودخانه آجی سو ۱۲۹

۸-۵-۱- شرایط جوی ۱۲۹

۸-۶- چگونگی جریان بادهای ۱۳۱

۸-۷- وضع هیدرولوژیکی منطقه ۱۳۱

۸-۸- خصوصیات زمین شناسی منطقه ۱۳۶

۸-۹- بررسی منابع اراضی ۱۳۶

۸-۹-۱- طبقه بندی واحدهای فیزیوگرافی ۱۳۶

۸-۱۰- واحدهای اراضی و منطقه مورد مطالعه ۱۴۱

۸-۱۰-۱- اراضی کوهستانی مدور و با پوشش لسی ۱۴۴

۸-۱۱- تپه ماهوری Hills ۱۴۷

۸-۱۱-۱- تپه‌های بلند با پوشش لسی و خندقی (هزار دره) ۱۴۷

۸-۱۱-۲- تپه‌های بلند با پوشش لسی و صخره‌ای ۱۴۹

۸-۱۲- فلات‌ها و تراس‌های فوقانی ۱۵۱

- ۱۵۱ ۸-۱۲-۱- فلات‌های نسبتاً مرتفع و پوشیده شده از مواد لسی
- ۱۵۳ ۸-۱۲-۲- تراس‌های فوقانی رودخانه ترک
- ۱۵۷ ۸-۱۲-۳- تراس‌های فرسایش یافته
- ۱۵۹ ۸-۱۳- دشت‌های رسوبی رودخانه‌ای
- ۱۵۹ ۸-۱۳-۱- تراس‌های رودخانه‌ای
- ۱۶۰ ۸-۱۴- بررسی فیزیکی و شیمیایی خاک‌های منطقه
- ۱۶۱ ۸-۱۴-۱- بافت خاک‌های مورد مطالعه
- ۱۶۵ ۸-۱۵- عمق و ساختمان خاک
- ۱۶۵ ۸-۱۵-۱- عمق خاک
- ۱۶۶ ۸-۱۵-۲- ساختمان خاک
- ۱۶۸ ۸-۱۶- خصوصیات شیمیایی
- ۱۶۸ ۸-۱۶-۱- PH خاک
- ۱۶۹ ۸-۱۶-۲- قابلیت هدایت الکتریکی EC
- ۱۶۹ ۸-۱۶-۳- قابلیت تعویض کاتیونی CEC
- ۱۷۰ ۸-۱۶-۴- درصد مواد آلی خاک
- ۱۷۱ ۸-۱۶-۵- درصد مواد آهکی
- ۱۷۲ ۸-۱۷- بررسی ژنتیکی خاک‌های منطقه
- ۱۷۲ ۸-۱۷-۱- سری چات Calcic Gypsiorthid (Solonchak soils)
- ۱۷۴ ۸-۱۷-۲- سری کُرد Typic salorthids (solonchak soils)
- ۱۷۷ ۸-۱۷-۳- سری نارلی: Xerollic calciorthids (Brown soils)
- ۱۷۹ ۸-۱۷-۴- سری قپانلی Typic calciorthids (colcisol)
- ۱۸۱ ۸-۱۷-۵- سری دادلی غزنین Xerollic camborthids (Brown soil)
- ۱۸۳ ۸-۱۷-۶- سری چشمه خشتی پایغلی Typic calci xerolls (Brown soils)
- ۱۸۶ ۸-۱۸- خاک‌های آبرفتی رودخانه‌ای
- ۱۸۶ ۸-۱۸-۱- سری قازانقایه Fluventic camborthids (Alluvial soil)
- ۱۸۷ ۸-۱۸-۲- سری فرقه سر Typic Xerofluvents (Alluvial soils)

- ۱۸۹ Typic Xero rthent (Regosols) سری بسطام دره ۸-۱۸-۳
- ۱۹۱ Ochreptic camborthids (Brownsoils) سری شاهلق لی ۸-۱۸-۴
- ۱۹۲ خلاصه و نتیجه گیری ۸-۱۹

www.ketab.ir

مقدمه

سابقه تاریخی استان مازندران بزرگ

همیشه بر بومش آباد باد
زمینش پر از لاله و سنبل است

که مازندران شهر مایاد باد
که در بوستانش همیشه گل است

براساس تئریه استاد سخن فردوسی و از نظر جغرافیائی تمام سرزمین‌های جنوبی دریاچه خزر در محدوده استان‌های گرگان - مازندران - گیلان استان مازندران نامیده شده و می‌بایستی به ترتیب «مازندران شرقی - مرکزی و مازندران غربی» خوانده می‌شدند. این منطقه همیشه دوتایین راه بین آذربایجان و خراسان را تشکیل می‌داده و همه مهاجرت‌های انجام شده زیر در عصر تاریخی پیرا: همین مسیر صورت گرفته است.

۱- چگونگی تشکیل اولین امپراتوری جهان

در آن زمان در بین النهرین منجمله قومی بنام «پاشا» زندگی می‌کردند. یکی از سران این قوم بنام «پاش» قدرت گرفته و با تسلط بر تمام آسیای صغیر تا حدود دریاچه ارومیه عملاً اولین امپراتوری جهان را تشکیل می‌دهد.

در طول زمان گروه‌هایی از این قوم از طریق اردبیل و استارا نسبت به گیلان - مازندران - گرگان و نهایتاً به خراسان راه می‌یافتند.

بطوری که هم اکنون در شمال کلاله در مسیر مراوه تپه، روستائی بنام «پاشائی» وجود دارد که می‌باید از نسل همان پاش‌ها بوده باشند که تا این حدود مهاجرت کرده و با توجه به درختان توت فراوان قدیمی در آن روستای می‌باید بکار، کشاورزی و پرورش کرم مشغول می‌باشند. (عکس ۱)

علاوه بر آن در شهر گرگان نیز در سر در بسیاری از مغازه‌ها با نام -پاشا- برخورد کرده و نهایتاً در شهر مشهد نیز که بعلت آرامش و وفور نعمت میعادگاه همه این مهاجرین بوده است با اسامی پاشا و پاشائی‌ها بفروان روبرو می‌شویم.

تصویر ۱: روستای پاشائی در حاکم واسط بین کلاله و مراوه تپه.

۲- دومین امپراتوری جهان

دومین امپراتوری بزرگ جهان با تشکیل سلسله ساسانی در فارس، توسعه آن تا بغداد و آسیای صغیر و حتی سرزمین مصر باستان بدست کوروش کبیر شکل می‌گیرد.

از کوروش پرسیدند که ستون اصلی امپراتوری شما کدامند؟ او پاسخ داد (ارتش)

ولی حکومت برای ترویج احکام حکومتی به مبلغینی نیز نیازمند می‌باشد. که آنها همان موبدهای زرتشتی بودند که احکام حکومتی را در سراسر امپراتوری تویج می‌نمودند.

بزرگترین متحدین دیگر کوروش در برنامه‌های کشورگشائی او قوم یهود بودند.

کوروش این قوم را که در تمام تاریخ موجودیتشان مورد تنفر نژاد سامی قرار داشتند، در زیر چتر حمایت خود قرارداده و بصورت ستون پنجم در فتح بغداد و مصر از آنها بهره‌گیری می‌کرد.

بطوریکه در فتح بغداد آنها مسیر رودخانه دجله را تغییر داده وب دان وسیله امکان ورود

لشگریان کوروش را بداخل شهر فراهم نمودند.

و یا اینکه قبل از ورود لشگریان کورش به مصر درتورات آیه‌ای نازل گردید که بزودی کورش پیامبر برای نجات قوم یهود ظهور خواهد کرد.

درحقیقت اولین بنیانگذار کانال سوئز فعلی نیز کورش کبیر می‌باشد. او برای رسیدن نیروی دریائی خود به مصر بود که دستور کنند این کانال را (البته در معیار کشتی‌های آن زمان) صادر کرد.

البته کورش فقط با نیروی نظامی بردنیای آنروز تسلط پیدا نکرده بود. او در همه دوران حکومت خود بر قلبهای اقوام زیر سلطه خود نیز حکومت میکرد.

۳- مهاجرت یکیگرها به استان گیلان

آنها که قوم دریا نورد و از مردم اسکانندیناویا بودند نه تنها قاره آمریکا را کشف کردند، بلکه از طریق رودخانه ولگا به دریای مازندران و نهایتاً به سرزمین گیلان (یعنی حد غربی استان مازندران) راه یافته و در آنجا سکن گزیدند. بطوری که همه گیلانی‌هایی که پشت سر آنها صاف می‌باشد از نسل همان ویکیگرها می‌باشند.

۴- مرزهای باستانی شمال شرقی ایران

از نظر تاریخی، حتی تا اوایل دوران قاجار نیز، سرزمین‌های ساحلی رودخانه‌های جیحون در خاک ترکمنستان و رودخانه کورا (کورش) در خاک ایران فعلی مرزهای شمال شرقی و شمال غربی ایرانزمین را تشکیل می‌داده‌اند که:

داستان آرش کمانگیر در شاهنامه قدیمی‌ترین شاهد برای این مدعی می‌باشند.

بعبارت دیگر در تمام طول تاریخ حوزه رودخانه‌های جیحون (از دریای مازندران تا تاجیکستان فعلی) و حوزه رودخانه کورا (کورش) از دریای مازندران تا ارتفاعات قفقاز، به تنهایی در حد شرقی و غربی دریای مازندران، مرزهای طبیعی ایران زمین را با آسیای مرکزی و قفقاز را تشکیل می‌داده‌اند.

- از نظر نظامی نیز اهمیت این مناطق بقدری بوده است که در عصر ساسانیان بجز تخت شاهنشاهی در فارس فقط فرمانروایان استان‌های شمال شرقی و شمال غربی دریاچه خزر اجازه داشتند بر تخت زرین بنشینند.

در حقیقت هم چنین است، بطوری که تمام حملات و ویران‌گر چنگیزو تا تاردرقرون گذشته و اشغالگری‌های روسیه تزاری و روسیه شوروی در قرن‌های اخیر نیز از همین مسیر صورت گرفته است و هنوز هم آرزوی آنها می‌باشد.

بطوری که حتی در دهه اخیر و بعد از فروپاشی شوروی دریکی از فرستنده روسیه شنیدم، که یکی از سران روسیه عصر خوروچوفی در تلوزیون مسکو می‌گفت: بزودی ما چکمه‌هایمان را در آبهای گرم خلیج فارس خواهیم شست.

همه این حوادث نشان‌دهنده آنست که تشخیص هخامنشیان بر اجازه نشستن فرماندهان شرق و غرب دریاچه خزر و مرکز شاهنشاهی ایران در استان فارس بر تخت زرین صحیح بوده است.

۵- قدیمی‌ترین حمله نظامی به شهر گرگان

قدیمی‌ترین اطلاعات ما در رابطه با حمله نظامی به شهر گرگان مربوط به اسکندر مقدونی می‌باشد. «به اسکندر در مسیر لشکرکشی خود به خراسان، اطلاع داده شد که شهر ثروتمندی بنام گرگان در همین نزدیکیها وجود دارد.»

اوجت تصرف این شهر واقع در جنوب کناره کاوس فعلی بدانسو حرکت کرده و به آن شهر حمله کرد. ولی مردم شجاع گرگان مدت سه ماه در برابر مقاومت کرده و تسلیم نشدند.

اسکندر که از این مقاومت جسورانه آنها خشمگین شد، پس از تصرف این شهر دستور داد که این شهر را تخریب کرده و همه ساکنین آنرا به ورامین تبعید نمایند.

۶- سابقه تاریخی دیوار دفاعی ساسانی در شمال گنبد

پس از حمله اسکندر و تبعید ساکنین شهر گرگان قدیم به ورامین عملاً این بخش از مرزهای شمال ایران زمین تا ازبکستان فعلی خالی از سکنه شده و جولانگاه طوایف آسیای مرکزی گردیده بود.

لذا در عصر ساسانی بدستور انوشیروان اقدام به ایجاد یک دیوار دفاعی از ارتفاعات شمال شرقی منطقه تا سواحل دریاچه خزر و در بخش غربی از ساحل دریاچه خزر در حد جنوبی رودخانه کورا (کوروش) تا ارتفاعات قفقاز ادامه داشت نمودند.

علاوه بر آن انوشیروان دستور داد که طوایفی از ساکنین استان فارس را نیز که با سیمای آریائی هنوز در دره رودخانه ترکولو زندگی می‌نمایند به این منطقه کوچ داده شوند.

۷- حمله اعراب به شهر گرگان

در این حمله که امام حسن- امام حسین و حضرت عباس نیز آنها را همراهی می‌کردند، لشگریان خلفای بغداد به شهر گرگان قدیم حمله کرده و آنرا غارت کردند. در راه باز گشت به آنها اطلاع داده شد که شهر ثروتمند دیگری نیز در همین نزدیکی‌ها وجود دارد.

آنها به این شهر که در نزدیکی کرد کوی فعلی قرار داشت نیز حمله کرده و آنرا تسخیر و غارت کردند. در این حمله حضرت عباس زخمی شده بودند (بطوری که اخیرا می‌گفتند که در این مکان درختی است که راز خون من چکد و مردم برای زیارت آن رفته و در صندوقی که در کنار آن گذارده بوده هدایای مالی می‌کند).
در این رابطه فرمانده لشگریان عرب به خلیفه بغداد اطلاع داده بود که از این شهرها ما آنقدر غنیمت گرفته‌ایم که اگر بار شتر نمائیم یکسری در اینجا و سر دیگرش در بغداد خواهد بود.

۸- مهاجرت دامداران ترکمن از شرق به سیحون به سواحل شرقی دریاچه خزر با موافقت نادر شاه

این منطقه که عملا بعثت ناامنی خالی از جمعیت نبود در فصل زمستان من جمله مورد استفاده دامداران ترکمن که ساکن فراسوی رودخانه جیحون بودند قرار می‌گرفت و براساس تقاضای آنها از نادر شاه (که خود از همان نژاد بود) به آنها اجازه داده شد که به این منطقه مهاجرت نمایند.

بطوریکه در تمام مدت تا عصر قاجار این منطقه جولانگاه ترکمن‌ها و ازبک‌ها شده و بطور مشترک به خراسان حمله کرده و آن شهر را غارت می‌کردند. ساکنین شهر مشهد نیز برای اینکه منطقه مسکونی آن به آسانی دیده نشود خانه‌های خود را یکی دو متر پائین‌تر از سطح کوچه‌ها ساخته و در زمان حمله این اقوام ورودی خانه‌ها را با خاک می‌پوشانیدند.

نهایتاً در زمان حکومت شاه عباس صفوی بود که جهت امنیت این منطقه دستور داده شد که طوایفی از اقوام کرد جهت جلوگیری از حملات ترکمن‌ها و ازبک‌ها در ارتفاعات خراسان و گرگان اسکان داده شوند.

ولی پس از مدتی به شاه عباس گزارش داده شد که اکنون ترکمن‌ها و کردها با یکدیگر متحد شده و همه منطقه را نا امن کرده‌اند. لذا شاه عباس هم که از خود سری‌های گارد حفاظتی خود یعنی (قزلباش‌ها) خسته شده بود دستور داد که آنها را تبعید کرده و در حدواسط بین ترکمن‌ها در شمال و کردها (در ارتفاعات قوچان) اسکان دهند. که تا به امروز این نظم ادامه دارد.

ولی در عصر صفوی که بیشتر اراضی این مناطق جزو خالصه جات و املاک پهلوی شده و عملاً بعلت محدودیت جمعیت مورد استفاده قرار نمی‌گرفتند. در عصر پهلوی دوم برادران شاه توده عظیمی از ساکنین استان سیستان را بعنوان کارگران کشاورزی جهت کشت پنبه در این منطقه اسکان داده شدند.

آنها نیز با فروپاشی سلسله پهلوی همه اراضی پنبه کاری برادران محمدرضا را تصاحب کرده و عمدتاً جهت صیفی کاری مورد بهره برداری قرار داده می‌دهند.

- از طرف دیگر با رونق گرفتن کسب و کار در استان گران ساکنین دره رودخانه شاهرود در دامنه‌های جنوبی البرز نیز این ارتفاعات را پشت سر گذاشتند و در بازار شهر گرگان به کسب کار پرداختند.

در همین زمان با رونق گرفتن کسب و کار توده عظیمی از ساکنین خطه آذربایجان نیز که در حرفه قالی بافی و تجارت فرش تخصص داشته و با توجه به زبان مشترکشان به شهرستان گنبد مهاجرت کرده و در آن شهر اسکان کرده و به کسب و کار خود بعنوان رابطی بین بازار فرش گنبد و تهران ادامه دادند.

بطوری که در حال حاضر ساکنین استان گلستان از نظر ترکیب جمعیتی مخلوطی از: اقوام کرد- ترکمن - قزلباش- آذربایجانی- سیستانی- خراسانی- مازندرانی می‌باشند که همه با صلح و صفا در کنار هم زندگی می‌نمایند.

(روزی یکی از ساکنین قدیمی گرگان که مغازه موزائیک فروشی داشت مرا به خارج مغازه خود هدایت کرده و گفت به مغازه‌های سرتاسر این خیابان که عموماً شاهرودی- آذری- خراسانی- می-

باشند توجه کرده و ملاحظه نمایند که ما گرگانی‌ها دیگر در شهر خودمان خارجی شده‌ایم. و من پاسخ دادم که این قانون تجارت آزاد است:

هرکس سریع‌تر بدود میدان هم به او تعلق خواهد داشت.

۹- چگونگی وسعت و پراکندگی گرگان قدیم

درحقیقت گرگان قدیم فقط به همان بازارسبزی همراه با خانه‌هایی با دیوارهای بلند و مسجد و تکیه‌های آن که هنوز هم مورد استفاده قرار می‌گیرند محدود می‌شد.

برای اولین بار بود که پهلوی اول دستور به ایجاد میدان شهرداری فعلی همراه با ساختمان‌های شهرداری در جنوب غربی و یک هتل در طرف جنوب شرقی آنرا داده (که حتی تا پانزده سال قبل که اینجانب به مدرسه عالی جنگل سابق منتقل شدم با زیبایی از خاصی جلوه گر بودند).

علاوه بر آن در همان زمان بود که با تخریب سراسری همه خانه‌های قدیمی بطرف ایستگاه راه آهن فعلی و ایجاد کاحی در جنوبی آن و ایجاد تانر شهر در مجاورت پادگان نظامی استان شهرگرگان را زینت بخشیده و اقدام به ایجاد سایر ساختمان‌های دولتی (شامل ادارات دادگستری- شهربانی- زندان- کشاورزی- سر جنگلداری و استانداری) در امتداد خیابانهای تازه تاسیس در حدود شرقی و شمالی شهر نمود. بطوری که حتی تا پانزده سال قبل وسعت شهر حتی به چهار کیلومتر مربع هم نرسیده و همه ارتفاعات آن جنگل‌هایی از درختان بلوط پوشانیده بود.